

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกรเกี่ยวกับปุ๋ยชีวภาพ : กรณีศึกษาดำบลทวิวัฒนา อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี (THE PARTICIPATORY AND WORKSHOP BASED RESEARCH OF FARMERS PRODUCING ORGANIC FERTILIZER : A CASE STUDY OF TAWEEWATANA SUB-DISTRICT, SAINOI DISTRICT, NONTABURI PROVINCE, THAILAND)

สมปรารถนา นามขาน 4736760 SHED/M

ศษ.ม.(สิ่งแวดล้อมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : วศิน ปลื้มเจริญ, ศษ.ม.(สิ่งแวดล้อมศึกษา), รัชชานนท์ ศุภพงศ์พิเชฐ, พบ.ด. สุริยพร พันพึ้ง, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการผลิตปุ๋ยชีวภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับปุ๋ยชีวภาพ : กรณีศึกษาดำบลทวิวัฒนา อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 20 คน โดยบูรณาการเทคนิคกระบวนการวิจัยหลัก 3 เทคนิค คือ การวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: F.S.C.) และการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control: AIC) เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนเกษตรกรในพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นยุทธวิธีที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันขึ้นมาในรูปแบบของกลุ่มองค์กร (กลุ่มเกษตรกรทวิวัฒนา) และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งทั้งโครงสร้าง และการดำเนินงานโดยอาศัยเงื่อนไขความสามารถของสมาชิกเกษตรกรในกลุ่มด้วยระบบข้อมูลที่ช่วยกันคิดค้น แสวงหา ทำให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ปัญหาด้านการเกษตร นำไปสู่การพัฒนาแก้ไขจัดการที่เหมาะสมทั้งต่อตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลของกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยเกิดภายใต้การก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วม เกษตรกรตำบลทวิวัฒนาได้มีการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเกี่ยวกับปุ๋ยชีวภาพ ทำให้เกษตรกรตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ส่งผลทำให้เกษตรกรช่วยกันหาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา เกษตรกรเกิดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา คือ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการมีส่วนร่วม ในการสร้างความร่วมมือ การระดมความคิดต่างๆ นอกจากนี้ เกิดการพัฒนาด้านการเกษตร เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพขึ้นใช้เอง โดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค อีกทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนัก ในเรื่องการทำเกษตรแบบพอเพียง ลด ละ เลิกใช้สารเคมี แล้วหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม/ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม/ เกษตรกร/ ปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยจุลินทรีย์

THE PARTICIPATORY AND WORKSHOP BASED RESEARCH OF FARMERS
PRODUCING ORGANIC FERTILIZER: A CASE STUDY OF TAWEEWATANA
SUB-DISTRICT, SAINOI DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE, THAILAND

SOMPRATTHANA NAMKHAN 4736760 SHED/M
M.Ed. (ENVIRONMENT EDUCATION)

THESIS ADVISORY : WASIN PLUEMCHAROEN M.Ed. (ENVIRONMENT
EDUCATION), RATCHANON SUPAPHONGPICHATE, Ph.D., SUREEPORN
PUNPING, Ph.D.

ABSTRACT

This is participatory and workshop based research. The objective is to study the learning process of farmers in organic fertilizer production in Taweewattana Sub-District, Sainoi District, Nonthaburi Province, Thailand. The research integrated three major research methods to drive the learning process of the farmers in the area. The research methods used were 1) Participatory Action Research: PAR; 2) Future Search Conference: FSC; and 3) Appreciation Influence Control: AIC.

The PAR method is a strategy to gather farmers into a group (Group of Taweewattana Farmers) and have them work together effectively. It strengthened the structure and working process according to the group member's ability by using an information system created among themselves. As a result the farmers could analyze their agricultural problems and identify appropriate solutions/management for themselves, the community, society and environment. The farmers in Taweewattana have learnt together how to produce organic fertilizer and have realized the problems occurring from chemical and fertilizer utilization. This led to investigation of appropriate solutions for solving their problems. This learning process included experience sharing, group learning and participation in building collaboration and brainstorming ideas. In addition, the farmers' ability has developed. They can produce organic fertilizer by themselves using local resources. This can help decrease environmental and economic problems of farmers and also health problems of farmers and consumers. Furthermore, it promotes farmers' awareness of sufficient agriculture by reducing, avoiding and discontinuing the use of chemicals and using organic fertilizer as an alternative.

KEY WORDS: PARTICIPATORY /PARTICIPATORY ACTION
RESEARCH/FARMER/ ORGANIC FERLIZER

186 pp.